

KLEITOPHON
VEYA FELSEFEYE DAVET

PLATON

İÖ yak. 427'de Atina'da dünyaya gelir. Asıl adı Aristokles'tir. Soyu, baba tarafından Atina kralı Kodros'a, anne tarafından ünlü Atinalı şair ve yasa koyucu Solon'a dayanır; annesi ayrıca, Peloponnesos Savaşlarından sonra Atina'da yönetimi ele geçiren otuz tirandan biri olan Kritias'ın yeğenidir. Genç yaşında Sokrates'le tanışması yaşamında bir dönüm noktası olur; siyaset yaşamını, şiir ve edebiyat hevesini bir yana koyarak kendini felsefeye adar. Ancak Sokrates, gençlerin ahlakını bozduğu gerekçesiyle yargılanıp idama mahkûm edilince (İÖ 399), Atina'yı terk edip hocasının diğer öğrencileriyle birlikte Megara'ya sığınır, ardından Kyrene, İtalya ve Mısır'a seyahat eder. Zihnini besleyen bu seyahatlerin ardından kırk yaşlarında Atina'ya geri döner ve İÖ 385'te ünlü felsefe okulu Akademeia'yı kurar. Özellikle matematik, astronomi, doğa bilimleri, retorik, mantık, siyaset ve metafizik konularında eğitim verilen bu okulda Aristoteles ve Theophrastos gibi felsefe tarihine adını yazdıracak pek çok filozof yetişir. İÖ 347'de, ardından otuzdan fazla diyalog ve on üç mektuptan oluşan bir külliyat bırakarak yaşama veda eder.

EYÜP ÇORAKLI

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesidir. Yüksek lisansını Eski Yunan Dili ve Edebiyatı, doktorasını ise Felsefe Tarihi alanında tamamlamıştır. 2006-2013 yılları arasında, antik metinlerin kaynak dilinden çevrilerek bir dizi halinde Türkçeye kazandırılmasını amaçlayan ve Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken editörlüğünde faaliyet gösteren Humanitas dizisinin 2013'ten itibaren de *Veritas* dizisinin yayımlanması sorumluluğunu üstlenmiştir. Platon'un *Şölen'i* (Alfa Yayınevi, 2015) ve Hippokrates'in *Aforizmalar'ı* (İş Kültür Yayınları, 2016) başta olmak üzere pek çok eseri Eski Yunanca ve Latince aslından çevirerek dilimize kazandırmıştır.

CÂNÂ VİLKEN ÇORAKLI

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında lisans öğrenimi görmüştür. Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken'in danışmanlığında hazırladığı "Cicero'da Ruh Halleri Üzerine Bir Çözümleme" başlıklı teziyle aynı anabilim dalında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Halen İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalında doktora eğitimini sürdürmekte ve özellikle antikçağ kültürü, edebiyatı ve felsefesi alanında çeviri ve editörlük faaliyetlerine devam etmektedir.

Kleitophōn ē Protreptikos: Kleitophon veya Felsefeye Davet

© 2019, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve malî hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Eyüp Çoraklı-Cânâ Vilken Çoraklı

Kitap Editörü Eyüp Çoraklı

Kapak Tasarımı Adnan Elmasođlu

Sayfa Tasarımı Tülay Malkoç

ISBN 978-625-449-321-8

1. Basım: Eylül 2021

tamadres.com

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Çađalođlu-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

No: 216 2021
Alfa Klasik

PLATON

KLEITOPHON

VEYA

FELSEFEYE DAVET

*Ποῖ φέρεσθε, ἄνθρωποι; καὶ ἀγνοεῖτε οὐδὲν τῶ
δεόντων πράττοντες.*

*“Ey insanlar, nereye kořuşturuyorsunuz böyle?
Yapmanız gereken şeylerin hiçbirini yapmadığınızın
farkında bile değilsiniz.”*

ESKİ YUNANCADAN ÇEVİRENLER
EYÜP ÇORAKLI-CÂNÂ VİLKEN ÇORAKLI
YUNANCA ASLIYLA BİRLİKTE

VE
RI
TAS

ALFA

tamadres.com

ὡς ὅστις ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ
ψυχῇ καὶ μὴ ζῆν κρεῖττον ἢ ζῆν πράττοντι καθ' αὐτόν.

*Ruhunu nasıl idare edeceğini bilmeyen kişi, aklına
estiği gibi davranarak hayatını sürdüreceğine, ruhunu
huzura erdirsin ve hiç yaşamasın, daha iyi.*

Platon, Kleitophon, 408a

tamadres.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	9
ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ	14
KLEITOPHON.....	15
Notlar.....	37
Kaynakça	49
Kişi ve Yer Adları Dizini	51
Yunanca Kelime ve Kavram Dizini	53

tamadres.com

SUNUŞ

Platon külliyâtını oluşturan diyaloglarda genel olarak tartışmaların fitilini ateşleyen, alaycı ve iğneleyici tavırlarla muhatabını biteviye sorgulayan bir Sokrates portresi karşımıza çıkar. Ne var ki bu portre, *Kleitophōn* diyalogunda silikleşir ve yerini alaya alınan, kendisine yöneltilen acımasız eleştiriler karşısında bile suskunluğunu bozmayan bir karaktere bırakır. Diyaloğun başında, İÖ 5. yüzyılın ünlü sofistlerinden Thrasy-makhos'la Sokrates'in karşı karşıya getirilmesiyle, durumu daha da ilgi çekici kılar.¹

Ancak bu manzaranın ötesine geçilerek diyaloğun ana karakteri Kleitophon'un Sokrates'e yönelttiği eleştirilerin içeriğine kulak kabartıldı-

1 Diogenes Laertios'un (3.60) Thrasyllös'a atfen Platon külliyâtını oluşturan eserler arasında saydığı *Kleitophōn* diyalogunda Sokrates'in açıkça hedef alınması ve bu durum karşısında Sokrates'in suskun tavrı akıllarda soru işareti yaratmış ve diyaloğun özgün olup olmadığı sorununu gündeme getirmiştir. Ancak gerek üslup gerekse kurgu ve içerik bakımından yapılan incelemeler, söz konusu diyaloğun Platon'un elinden çıkmış olma ihtimalini güçlendirmiştir. Bu nedenle *Kleitophōn*'a Platon'a ait olmayan (*spuria*) diyaloglar arasında değil, yazarı kesin olarak belirlenememiş, yani şüpheli (*dubia/incerta*) diyaloglar arasında yer verilmiştir. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Slings 2004: 227-234.

ğında ve bu eleştirileri haklı çıkarmak için ileri sürdüğü gerekçelere göz atıldığında, *Kleitophōn*'da tartışmaya açılan temel meselenin, Sokrates'in felsefi konuşmaları olduğu anlaşılır. Bunlar, insanları etkileyerek davranışlarında değişiklik yaratmayı hedefleyen, ahlaki konularda duyarlı olmaya teşvik eden konuşmalardır.¹ Dolayısıyla da mal mülk gibi herkesin yöneldiği maddi ve geçici iyilikler peşinde koşmaktan ziyade, söz konusu iyiliklerden nasıl istifade edileceğini öğrenmeye, bunu sağlamak için de "erdem" (*aretē*) veya bir erdem olarak "adalet" (*diakiosynē*) gibi değerlere önem vermeye, gelecek kuşakların hamurunu bu değerlerle yoğurmaya, nihayetinde bunu başarmanın yolu olarak da felsefe yapmaya (*philosophēin*) yönelik bir davet niteliği taşırlar. İşte Sokrates, bu ve benzeri konularda Atinalıları biteviye uyarır; adeta tragedya sahnesinde beliren bir tanrı gibi, Atina sokaklarında hiç umulmadık anlarda yurttaşlarının karşısına dikilir ve onları gaflet uykularından uyandırmaya çalışır.²

1 İnsanları belirli konularda cesaretlendirmeye yönelik konuşmalar, retorik konuşmaların bir çeşididir (Aristoteles, *Rhētorikē*, 1358b). Bu tür retorik konuşmalar, daha sonra felsefi bir içerikle donanmış ve İÖ 4. yüzyılda yaygın hale gelmiştir. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Slings 2004: 59-92.

2 Bkz. Platon, *Kleitophōn*, 407b-e. Sokrates'in bu minvaldeki konuşmalarına, Platon'un *Apologia Sōkratous* (29d-e), *Euthydēmos* (278e-282d; 288d-292e) ve *Alkibiadēs I* adlı diyalogları ile Ksenophon'un *Apomnēmoneumata Sōkratous* (4.2) adlı eserinde de rastlanmaktadır.